

Правда не спава, само дрема

„Нова српска политичка мисао“ пред судом! Невладина организација која се бави заштитом људских права у сувереним државама Косово, БиХ, Црној Гори, па и Србији, проценила је да је за крхку будућност демократије и грађанског друштва у региону тренутно највећа препрека „говор мржње“, чији је расадник електронско издање које управо читате. Ентузијастична „иницијатива младих“ иницирала је тако судски процес, у намери да оживе новодонесени Закон против дискриминације, а виновнике „злоупотребе слободе информисања“ најзад изведу пред лице правде.

Звучи застрашујуће, зар не? Није мала ствар, бити изведен пред суд, још мање због „говора мржње“ и чак – расизма. У овој истој земљи, пре неколико деценија, таква врста деликта сигурно би повлачила тешку затворску казну. Пошто су се времена, нажалост, променила, тужитељи ће бити задовољни пацком по ушима и обећањем да „нећемо више никада“. На ово се природно можемо запитати – како смо се само толико срозали као друштво, да тако крупне прекршаје као што је отворено „доказивање“ да су припадници једног народа „нижа раса“, већ у најави тако благо санкционишемо?

Разлог ове тужилачке малодушности вероватно можемо потражити у нечему што сви и те како добро знамо – у неефикасности судова. Живот у Србији може изгледати бајно некеме ко своје време проводи по сплавовима, концертима и Ади Циганлији, али мука наступа за онога ко у „највеселијој земљи Европе“ заврши на Бироу, у болници или – пред судом. Судови су рак-рана друштва које у својој државној химни дозива Бога правде. Срби већ одавно правду могу тражити само код Бога, будући да се ова земаљска, како локална, тако и међународна, показала као спора, али недостижна. На међународне кадије и зиндане не вреди трошити речи (макар утолико, уколико су ван домашаја грађана Србије), али домаћи судови одавно су постали предмет фарсе и гротеске, очајања и огорчења, својеврсна карикатура друштва и његова окрутна сатиризација.

Гонише се до суднега дана...

Одакле почети? Са гледањем кроз прсте званичним лицима док чине најтеже злочине против грађана, или са драконским кажњавањем маргиналаца који служе као жртвени јарци за демонстрацију силе закона? Са безбројним процесима који су прекидани, поново започињани, поправљани и преправљани док се не би добило оно што се хоће, а судије и адвокати потврдили своје високо рангирано место на корупцијској топ-листи?

Али, упркос мучким убиствима на службеној дужности, упркос заштити тешких криминалаца, упркос чак и оном судији који је пре нешто година отворио приватни суд помоћу службеног печата, где је, баш као његове колеге учитељи, лекари и апотекари, грађанима понудио оно што им треба на бржи, ефикаснији и елегантнији начин, под условом да то себи могу да приуште – упркос свим овим узлетима силе и неправде, синоним за српско правосуђа остаје пре свега спорост. Ко је у земљи Србији преко суда покушао да спроведе најобичнију – легалну, неспорну и непроблематичну – принудну наплату, да исправи књиговодствену грешку коју нико не доводи у питање, или, не дао Бог, да потражи заштиту од неке врсте кршења закона на своју штету, тај је био принуђен да чека годинама, барем дотле док вредност потраживане суме не девалвира, док не истекне рок на жалбу, или док прекршај правно не застари. Да не говоримо да неретко несретник који, осим суда, није имао никога другог коме би се обратио, мора за судске таксе да издвоји већу суму него што би, ако би се пресудило у његову корист, требало да му се надокнади.

У судству које ретко долази до пресуде, а исту преиначује и по неколико пута, пресуда по природи ствари постаје нешто мутно, релативно, па и безначајно. Наспрам ње, тужба постаје синоним за право, она га замењује у потпуности, надомешћујући све његове мане и недостатке. Тужба је муњевита. Она сева одмах након прекршаја и тутњи као гром, скрећући пажњу целокупне јавности на себе и „правду“ коју истерује. Тужба је драгоцен вештина која на српском Дивљем западу замењује брзину на обарачу. Ко први потегне (тужбу), тај је обично победник. Све што касније уследи, повлачење тужбе, контратужба, па чак и ослобађајућа пресуда (у далекој будућности), све то чили и губи се у вреви насловних страница и ударних термина на телевизији. Правило се зна. Ко први потегне, добија насловну страну. Контратужба се већ смешта негде позади, а ослобађајућа пресуда, ако до ње дође, обавезно се налази у неком запећку између биоенергетске прогнозе и верског календара. И наравно, као и увек на Дивљем западу, увек је ту и неки шериф, или, злу не требало, маршал Сједињених Држава, да узме у заштиту невине и праведне који нису довољно брзи на обарачу. Ова заштита, наравно, са судовима нема никакве везе. Шериф је сам закон, па нема потребе за правним тумачењем.

Увек у служби најугроженијих

Горку сатиру на страну – није све тако црно. Правосуђе у Србији, истина, с времена на време успе да се покаже и у једном сасвим неочекиваном светлу – као темељно, брзо и ефикасно. Тако једва да је прошло месец дана како су новине у јавности покренуле питање имовине (више него луксузна вила и средње луксузан теренац) Чедомира Јовановића, народног посланика и страственог борца против финансијске олигархије, када је Окружни суд у Београду донео пресуду да дневник „Прес“ исплати поменутоме симболичну свотицу од нешто више од €3000, као компензацију за „страх који је његова породица претрпела“ када је у новинама прочитала како лепо живи. Приоритети су приоритети, и када је правни поредак друштва овако грубо нападнут, не часи се ни часа, реагује се одлучно, муњевито и увек у складу са законом!

Дакле, има наде за српско судство! Ако се настави овим темпом, владавина закона ће чврстом песницом завести ред у заосталој, исквареној и ксенофобичној Србији, том расаднику зла, виновнику агресије и леглу расизма. Оснажено правосуђе, уз бескомпромисну подршку Заменика премијера и незамењивог Министра полиције, у координацији за Министарством културе натераће Цркву да се реформише (бријање брада и кратки курс лутеранства), Скупштину да донесе закон о исплати ратне штете жртвама агресије Србије на Хрватску, БиХ, Косово и Црну Гору, а Академију да напише покајнички меморандум којим се прописује обавезно помињање српског геноцида над Бошњацима пре почетка сваког радног дана у основним и средњим школама земље – уместо химне (која ће се сменити због клерофашизма).

Звучи претерано? Ако група доконе омладине са мноштвом иницијатива и слободног времена узме себи за право да узурпира институцију суда ради јефтиног дневнополитичког публицитета и лупања рецке у моралној борби против „народног непријатеља“, ако ти судови истовремено служе само као средство озакоњивања заштите коју установе друштва несебично пружају припадницима политичке и економске олигархије, онда, ко може рећи шта нас још чека? И ко се после може чудити што закон у Србији постоји само да би се имало шта инструментализовати, чиниле то, било ситне НВО шићарџије, било од државни чиновници, посланици и министри? И ко се после може истински запитати одакле неке дрскост и обест да прети, вређа, па и нападне на једног судију? У земљи у којој су судови услужне установе појединаца блиских властима и економској олигархији, а закони играчке у рукама бахатих и неодговорних чиновничкића колонијалне управе, да ли је остало и мало ауторитета за судије? А за правду?